ВЛИЈАНИЕТО НА ПАРКОВАТА УМЕТНОСТ ВО РАЗВОЈОТ НА КОМПОЗИЦИЈАТА НА МЕМОРИЈАЛНИТЕ ПАРКОВИ

Katerina Despot, Vaska Sandeva, Гордана Хаџи-Николова Малашев

***Абстракт*:** Во секоја уметност, идејата се изразува преку ликовен израз, која е специфичн за уметноста форма на естетско обликување и во неа се употребуваат одредеии сретства за специфицен израз. Во комбинација на уметничките средства во хармонична целина по дефинитивна замисла и со помошта на перпективата, контрастот, ритамот, симетријата и др.се гради едно или друго дело на градино-парковата уметност. Вредноста на секое уметничко дело во градино-парковата уметност сепак се одредува не од средствата туку од нивната содржина. Преку содржината кое има основано значење, се проценува квалитетот на делото и се манифестира неговата уметничка слика. Под содржина на едно уметничко дело треба да се разбере неговата идејна замисла. Следствено уметничките изразни средства – линии, површина, големина, форма, боја – се изразен јазик на уметникот. Главните елементи преку кои се градат уметнички слики со одредено емоционално дејство каде што ја надополнуваат сликата - културниот пејзаж. Анализата е ставена на меморијлните паркови односно акцентот на меморијалната зона што е главна причина за развој на композицијата од сите нејзини аспекти.

***Клучни зборови*:** композиция, форма,

THE INFLUENCE OF PARK ART IN THE DEVELOPMENT OF THE COMPOSITION OF MEMORIAL PARKS

Katerina Despot, Vaska Sandeva, Gordana Hadzi-Nikolova Malashev

Abstract: In every art, the idea is expressed through artistic expression, which is specific to the art form of aesthetic shaping and uses certain means for a specific expression. In combination of artistic means in a harmonious whole by definite concept and with the help of the perspective, contrast, rhythm, symmetry, etc., one or another work of the garden-park art is being built. The value of any artwork in garden-park art is nevertheless determined not by the means but by their content. Through content that has a meaningful meaning, the quality of the work is assessed and its artistic image is manifested. Under the content of a work of art, his idea should be understood. Consequently, the artistic means of expression - lines, surface, size, shape, color - are the expressive language of the artist. The main elements through which artistic images are built with a certain emotional effect where they complement the image - the cultural landscape. The analysis is placed on the memory parks, that is, the emphasis on the memorial zone, which is the main reason for the development of the composition from all its aspects.

Keywords: composition, form, memorial parks, green spaces

меморијални паркови, зелени површини

1. Вовед

Меморијалните паркови, според класификација припаѓаат на зелени површини за ограничена јавна употреба и се елемент на генералниот урбанистички план на населбата.

2. Меморијалните паркови

Меморијалните паркови по своето историско и општествено значење заземаат посебно место во системот на современите паркови. Тие ги овековечуваат незаборавните настани од минатото, борби и работни подвизи на луѓето и истовремено се дел од зелените површини за јавна употреба. Освен наведените намени во меморијалните паркови можат да се организираат митинзи, свечености, а во исто време жителите на градот ги користат за краток одмор.

Меморијални паркови – се создаваат независно од големината на основа на зачуваните споменици на културата и архитектурата, или ново формирани пејзажни комплекси, посветени на историските настани или истакнати личности.

Главен дел на паркот е – меморијалната зона со споменичките елементи. Овде се исклучува лоцирање на забавни, спортски и гледачки објекти.

Согласно со тематската содржина на меморијалните паркови може да се поделат на следниве видови:

- Паркови кои се создадени во чест на познати личности: революционери, прогресивни јавни личности и работници,

1. Introduction

Memorial parks according to classification belong to green areas for limited public use and are an element of the general urban plan of the settlement.

2. Memorial parks

Memorial parks in their historical and social significance occupy a special place in the system of modern parks. They perpetuate the unforgettable events of the past, struggles and workings of people and at the same time form part of the green areas for public use. In addition to the stated purposes in the memorial parks, rallies, festivities can be organized, and at the same time, the inhabitants of the city use them for a short break.

Memorial parks - are created independently of the size of the preserved cultural and architectural monuments, or newly formed landscape complexes, dedicated to historical events or prominent figures.

The main part of the park is - the memorial zone with the monumental elements. The location of entertainment, sporting and seating facilities is excluded here. According to the thematic content of the memorial parks can be divided into the following types:

- Parks created in honor of celebrities: revolutionaries, progressive public figures and workers, scientists, writers,

научници, писатели, композитори, херои на трудот и др;

- Паркови, посветени на знаменитните историски настани кои се случиле (победа, ослободувањето, годишнини и сл.). Ако основниот мотив за создавање на паркот – денот на почитување на хероите за борба за слобода и независност, херои на револуцијата, воени слави, национални трагедиии, војни за опстанок, тогаш е можно да се издвои простор за споменици, вечен пламен гробот, алеа на славни.

- Парковите од мешан тип, во кои се лоцираат на меморијали и објекти по различни теми; временски тие можат да се однесуваат на различни историски настани, на воени и работни слави, можат да бидат меморијално етнографски, паркови со музеи и изложби на отворено;

- Посебна група на меморијални паркови се парковите поврзани со имињата на големите писатели, музичари, поети, зачувани како споменици на историјата и културата.

Креирањето на меморијални паркови често судира со потребата на нивната организација на местото на постојните паркови со промена на нивната функција, и како по правило со значајно зголемени посети.

Тие играат и видлива улога во формирањето на силуетите на градот. Ова особено се однесува на парковите со споменици на познати личности, за кој во зависнот од содржината и обликот на споменикот бараат соодветни места за нивна локација.

Често таквите споменици се лоцираат

composers, heroes of labor, etc.;

- Parks, dedicated to the famous historical events that have occurred (victory, liberation, anniversaries, etc.). If the basic motive for creating a park - the day of respecting the heroes for the struggle for freedom and independence, heroes of revolution, military celebrations, national tragedies, survival wars, then it is possible to set aside space for monuments, eternal flame tomb, alea glorious. - Parks of mixed type, in which they are located on memorials and objects on different topics; temporarily they can relate to various historical events, military and working celebrations, can be memorial ethnographic, parks with museums and outdoor exhibitions;

- A special group of memorial parks are the parks associated with the names of the great writers, musicians, poets, preserved as monuments of history and culture.

Creation of memorial parks often conflicts with the need of their organization in place of existing parks by changing their function, and as a rule with significantly increased visits. They play a prominent role in the formation of the silhouettes of the city. This especially applies to parks with monuments of celebrities, which, depending on the content and the shape of the monument, require suitable places for their location.

Often, such monuments are located in lofty places in the city, where they can be seen from many parts of the

на возвишени места во градот, каде може да се гледаат од многу делови од градот. Голем меморијален комплекс со тажна содржина не се поставуваат во својство доминантни делови во градскиот пејсаж.

При проектирањето на меморијални паркови се спроведуваат анализи за откривање на историски и естетски вредности на сочуваните објекти, историски пејсажи. Ова им овозможува да се утврдат можностите за нивна употреба во архитектонската композиција на паркот. Ако на територијата на паркот се наоѓа објект, што не е во согласност со намената на комплексот а не е возможно да се отстранат, се користат методите на визуелна изолација: создавање на зелени насади за камуфлирање, вештачки релјеф, посебни екрани.

За меморијалните паркови карактеристична е синтезата на архитектурата, скулптури и градинарско парковски уметности, монументален карактер на композиција, создавање на одредено расположение, геометриски стил на одредени композиции, специфичен карактер на вегетација, строго промислена шема на движење. Композиционото решение треба да одговара за создавањето на поставеноста. Затоа во меморијалните паркови треба да се ограничи бројот на функционални зони, кој можат да имаат битно влијание на смалувањето на основните улоги на таквите паркови. Покрај тоа за нив е потребен рамен релјеф со можност за организација на платоа за свечени церемонии и масовни собири.

При пронаоѓањето на голем број на

city. A large memorial complex with sad content is not set in the capacity of dominant parts in the city landscape. During the design of the memorial parks, analyzes are conducted for discovering the historical and aesthetic values of the preserved objects, historical landscapes. This allows them to determine the possibilities for their use in the architectural composition of the park. If there is an object on the territory of the park that is not in accordance with the purpose of the complex and it is not possible to remove it, the methods of visual isolation are used: creation of green plantations for camouflage, artificial relief, special screens.

The characteristic of the memorial parks is the synthesis of architecture, sculptures and garden park art, the monumental character of the composition, the creation of a certain mood, the geometric style of certain compositions, the specific character of vegetation, a strictly conceived pattern of movement. The compositional solution should be suitable for creating the layout. Therefore, the number of functional zones should be limited in the memorial parks, which can have a significant impact on the reduction of the basic roles of such parks. In addition, they need a flat relief with the possibility of organizing a plate for ceremonies and mass gatherings.

In finding a large number of different objects of memorial characters and in a relatively larger

различни објекти на меморијални карактери и на релативно поголема територија се предвидува организација на неколку правици на движења со различна должина. При тоа се, по правило, користи кружна шема на движење, која се завршува кај главниот објект на меморијалот или кај главниот влез. Правците на движења не се сечат и не одат во сусрет едни во другi. Потполно се исклучува транзитното движење.

Голема важност се дава на колоритните форми на меморијални паркови. Значајни се структурата и бојата на инертниот материјал. Често се користи камен, која е долготраен, лесен за работа, добро се комбинира со зеленило, боја, вода, земја. Заедно со каменот во малите архитектонски елементи се применува и метал – бронза, леано железо.

Системот на водени површини и други елементи со вода имаат неспорна предност: привлекување на вниманието на најубавите делови на паркот, ја одлсикува околината на објектите и пејсажите во воденото огледало.

Посебна свеченост, монументалност на објектите се истакнува со осветлување на комплексот или на најважните детали во него

Принципиелна значајност за "меморијалност" засега има состав и распоред на растителни видови, карактер на пејсжази кој влегуваат во неговиот состав, карактер на обликувани елементи – скуптури, парковкса опрема, архитектонски елементи, а исто така локации за видиковци.

territory it is anticipated the organization of several movements of movements of different lengths. In doing so, as a rule, they use a circular motion pattern that ends with the main object of the memorial or at the main entrance. The streams of movements do not intersect and do not go into the sunset in each other. The transit movement is completely excluded.

Great importance is given to the colorful forms of memorial parks. The structure and color of the inert material are significant. Often a stone is used, which is long lasting, easy to work, it is combined with greenery, color, water, soil. Together with the stone in the small architectural elements, metal - bronze, cast iron is also used.

The system of water surfaces and other water elements have an undeniable advantage: attracting the attention of the most beautiful parts of the park, delving the surroundings of objects and landscapes in the water mirror.

Special solemnity, monumentality of objects is highlighted by illuminating the complex or the most important details in it.

The principal significance for "memoriality" for the time being has the composition and layout of plant species, the character of the piazzas that enter its composition, the character of shaped elements - scraps, equipment parks, architectural elements, and also locations for sightings.

Today it is important to use

Денес е важно да се користат потенцијалните меморијални паркови за проширување на мрежата на музеи, особено во малите и средните градови, а исто така и пошироко.

3. Центар на композицијата во меморијални паркови

Во низа фактори, кои влијаат на композиционото решение, значајно место завзема, постоечкото урбанистичко решение на околните територии. Неопходно е да се поврзи мрежата на парковските патеки со влезните патишта на паркот, да се отворат видиците на околината или на поедини објекти, или, спротивно, да се изолира дадениот парк од околните територии.

Во композиционото решение на паркот големо значење има центарот на композицијата. Тоа може да биде објект, свечен плоштад, споменички елемент, во мојот случај мемоеијален споменик. Сите други елементи на композицијата се потчинуваат на композициониот центар и се сметаат за второстепени, како што се тие со мали димензии и поскромно обликувани.

Композициониот центар во зависност од локалните услови и композиционата замисла може да биде лоциран на влезот, во геометрискиот центар на композицијата, а исто така и во длабочината на комплексот. Во мемориијалните паркови секогаш има еден центар на композицијата односно местото каде е поставен споменикот и од каде почнува да се шири целата композиција.

Во композиционото решение на секој

potential memorial parks to expand the network of museums, especially in small and medium-sized cities, and also wider.

3. Center of composition in memorial parks

In a number of factors, which influence the compositional solution, the existing urban solution in the surrounding territories is an important place. It is necessary to connect the network of park paths to the park's entrance paths, to open views of the surroundings or to individual objects, or, to the contrary, to isolate the given park from the surrounding territories.

In the compositional solution of the park, the center of the composition is of great importance. It can be an object, a festive square, a monumental element, in my case a memoir monument. All other elements of the composition are submissive to the compositional center and are considered second-rate, such as those of small size and more modestly shaped.

The compositional center depending on the local conditions and the compositional plan can be located at the entrance, in the geometric center of the composition, and also in the depth of the complex. In the memorial parks, there is always one center of the composition, that is, the place where the monument is set up and where the whole composition begins to spread.

In the compositional solution of

парк покрај центарот на композицијата постојат и композициони оски – правци на развој на архитектонско-пејзажната структура. Се разликуваат главни оски од второстепените оски на композицијата.

Главната оска обично се поклопува со главното движење по територијата и води кон композициониот центар. Второстепените оски можат да ги пресечуваат главната оска под различни услови или да проаѓаат паралелно со неа. Композиционите оски – се како внатрешни костур на архитектурата на паркот.

Композицијата на паркот се состои од разделување на територијата на меѓусебно сразмерни делови, во лоцирањето на објектот, платоата, насадите, во трасирањето на патиштата и компонирањето на сите елементи, кои ја обогатуваат содржината на дадената територија.

Во теоријата и праксата на пејзажната архитектура се разликуваат три начини на организација на просторот: отворени, полуотворени и затворени пејзажи. Користењето на овие методи во различни комбинации отвара широки можности на разнолико решавање на композицијата на паркот во целина и во поедини негови делови.

Во ликовната уметност терминот композиција означува создавање на дела со таков однос на одделните делови, при кое се создава една целина. Во парковата уметност елементарна композиција може да биде создадена од 3 дрва,а посложена од неколу дрва,буш и цвет.

При реализација на проектот најнапред

each park beside the center of the composition there are compositional axes - directions of the development of the architectural landscape landscape. The main axes of the secondary axes of the composition are distinguished.

The main axis usually coincides with the main movement across the territory and leads to the composition center. Secondary axes can cut the main axle under different conditions or pass parallel to it. Composite axes - are like an internal skeleton of the park's architecture.

The composition of the park consists of dividing the territory into mutually proportionate parts, in locating the object, the platoon, the plantations, tracing the roads and composing all the elements that enrich the content of the given territory.

In the theory and practice of landscape architecture three ways of organization of space are distinguished: open, semi-open and closed landscapes. Using these methods in various combinations opens wide possibilities of diversifying the composition of the park as a whole and in its individual parts.

In fine art, the term composition means the creation of works with such a relation of individual parts, in which one whole is created. In the park art elemental composition can be created from 3 trees, and more complex than some trees, bush and flower.

In the realization of the project, the architectural solution is first

врз теренот се пренесува архитектонското решение а после тоа се создава просторно-обемната композиција. Терминот композиција е тесно поврзан со концептот стил.

transferred onto the terrain, and after that the space-volume composition is created. The term composition is closely related to the concept style.

4. Концепти на заедничка врска на локовниот израз во создавањето на композиција на меморијални паркови

4. Concepts of a common connection of the clever expression in the creation of a composition of memorial parks

Композиција 1
Composition 1

Композиција 2
Composition 2

Композиција 3
Composition 3

Слика 1. Композиција

Fig 1. Композиција

Композиција 1 – Кога е изместен центарот на композицијата, единството во композицијата е постигнато со дополнителните елменти во содржината.

Билансот се подразбира како одржливост; ова може да биде постојано распоредување на елементите - лево, десно, горе, долу, кон центарот на оптиката; динамиката сеуште се нарекува неформална рамнотежа, поради што составот е интересен и емоционално заситен; нерамнотежата носи одреден акцент на составот и е механизам за манипулација со перцепцијата; симетријата во сите сорти носи отпорност на составот, нарушувањето на асиметријата или симетријата е вид на нерамнотежа; статиката на елементите изразува симболично стабилна

Composition 1 - When the center of the composition is distorted, the unity of the composition is achieved by the additional elements in the content. The balance is understood as sustainability; this can be a continuous deployment of the elements - left, right, up, down, towards the center of the optics; the dynamic is still called an informal balance, which makes the composition interesting and emotionally saturated; the imbalance brings a certain emphasis to the composition and is a mechanism for perceptual manipulation; symmetry in all varieties carries resistance to the composition, the disruption of asymmetry or symmetry is a kind of

рамнотежа и спокојство, а динамиката - наша цел, го поставува движечкиот вектор; ритам, метар, повторување, алтернација се механизми за манипулација со рамнотежа;

Композиција 2 – Круговите можат да бидат целосни кругови или можат да бидат поделени на половина или на сегмети од кругот и поврзани со линии можат да формираат лакови и тангенти.

Круговите исто така можат да бидат издолжени во овали и елипси за поголема разлика и интерес. Круговите се силна дизајнерска форма затоа што окото секогаш е привлечено кон центарот, што може да се употреби за да се нагласи фокусна точка или да се спојат повеќе форми. Акцентот е најнагласеното на композицијата. Поставен е така што наеднаш да го привлече вниманието на гледачот кон себе и да го задржи.

Асистематичниот баланс со еднаква визуелна тежина на нееднакви форми, бои и текстури на двете страни на оската. Овој случај на баланс е неформален и обично е постигнат со маси на растенија кои изгледаат дека се со иста визуелна тежина одколку вкупна маса.

Композиција 3 - Кривулестите линии често го имитираат природниот тек и може да се опишат како мазни линии со 3 длабоки закривени брановидни движења.. Кривулестите линии додаваат мистерија и интерес на градина водејќи ги гледачите покрај ќошевите за да се откријат нови погледи и простори.

Перспективниот баланс е задолжен за балансот на предната страна, средината и позадина та. Кога ја гледаме композицијата, предметите кои се напред

imbalance; the statics of the elements express a symbolically stable balance and tranquility, and the dynamics - our goal, sets the moving vector; rhythm, meter, repetition, alternation are mechan

Composition 2 - Circles can be full circles or can be divided into half or segments from the circle and connected by lines can form bows and tangents.

The circles can also be elongated in ovals and ellipses for greater difference and interest. Circles are a strong design shape because the eye is always drawn to the center, which can be used to emphasize the focal point or merge multiple shapes. The accent is the most emphasized of the composition. It is set to suddenly attract the spectator's attention to himself and keep it.

The asymmetrical balance with equal visual weight of unequal shapes, colors and textures on both sides of the axis. This case of balance is informal and is usually achieved with plant masses that seem to have the same visual weight over a total mass.isms for equilibrium manipulation;

Composition 3 - Curved lines often imitate the natural course and can be described as smooth lines with 3 deep curved corrugations. Curved lines add mystery and interest to the garden, leading spectators along the corners to discover new views and spaces.

The perspective balance is in

обично имаат голема визуелна тежина затоа што тие се најблиску до гледачот.

Ова може да се избалансира, по желба, со употреба на големи предмети, посветли бои или груби текстури во позадината. Во повеќето случаи, предната страна или позадината треба да доминираат.

Хармонијата и хармонизацијата треба да предизвикаат причина, дејство и истрага во согласност со главната цел - основната идеја, креативната цел на делото.

5. Преден и заден план во композицијата на меморијалните паркови

Затворшената паркова композиција во многу аспекти мора да се набљудува со некои принципи на дистрибуција на предмети или површини, кои исто така се забележани во уметничкиот израз.

Едното се прави со цел да се постигне извесна рамнотежа на таа распределба, кое има значење со оглед на смиреното набљудување на композицијата. Причините за нарушување на рамнотежата понекогаш се сиромашните групи на поединечни форми на места и незадоволителна дистрибуција на светли и темни точки.

Со цел да се анализира пред да се разгледа распределбата на поединечни простори и точки во алтернација, постои еден главен елемент на сликата - тоа е во односот помеѓу небото и паркот.

Во секој случај, добро е да се поврзе со вистинскиот ефект и да го продуцира во перспективната слика во иднина.

Важни принципи и средства за постигнување на одржлив општ состав на

charge of the balance of the front, the middle and the background. When we look at the composition, objects that are in front usually have a high visual weight because they are the closest to the viewer.

This can be balanced, if desired, by using large objects, brighter colors or harsh textures in the background. In most cases, the front or the background should dominate.

5. Front and back in the composition of the memorial parks

The closed park composition in many aspects must be observed with some principles of distribution of objects or surfaces, which are also observed in the artistic expression.

One is done in order to achieve a certain balance of that distribution, which has meaning given the calm observation of the composition. The reasons for disturbance of the balance are sometimes poor groups of individual forms of places and unsatisfactory distribution of bright and dark spots.

In order to analyze it before considering the distribution of individual spaces and points in the alternation, there is one main element of the picture - it is in the relationship between the sky and the park. In any case, it is good to connect with the real effect and produce it in a promising image in the future.

The important principles and means for achieving a sustainable general composition of the

перспективната слика се рамнотежата на формите и рамнотежата на точките.

Рамнотежата на облиците се постигнува со вешто балансирање на сликите. Сепак, секогаш е можно да се постигне целосна рамнотежа бидејќи изборот на такви форми не е произволен, туку зависи од реалната ситуација.

Со поставување на големите површини на завршетоците на композицијата , рамнотежата е направена од повеќе светли и мали површини, а големината е обратно пропорционална на силата со тежината.

Создавањето балансирани површини може да се постигне со развивање на различни функционални форми и нивна распределување.

6. Заклучок

Овој труд е најречита препорака за уметноста, и нешто повеќе од тоа. Во неа секој од нас ќе најде можност за себе. Можност да се доближува до природата, да ја чувствува како своја, да ја разбира и да ја очовечува.

Уметноста треба да навлезе широко во зелените површини, декоративно монументалните дела во меморијалните паркови до голема степен ги исполнуваат принципите за правилно поставување на самата композиција на паркот. Пред се треба да констатираме дека има заостанување од современи форми и приказни. Неопходно е да се прекине со досегашните ординирани претстави за парковата декорација. Треба упорно да се бараат оргинални решенија кој би ја надополниле содржината на паркот, затоа што парковите се најчесто посетуваните

perspective image are the balance of the forms and the balance of points. The balance of shapes is achieved by skillfully balancing the images. However, it is always possible to achieve a full balance because the choice of such forms is not arbitrary, but depends on the real situation.

By placing the large surfaces at the ends of the composition, the balance is made of several bright and small surfaces, and the size is inversely proportional to the strength with the weight.

The creation of balanced surfaces can be achieved by developing various functional forms and their distribution.

6. Conclusion

Art should penetrate widely in green areas, decoratively the monumental works in the memorial parks to a large extent fulfill the principles for the proper arrangement of the composition of the park itself. Above all we have to conclude that there is a lagging of modern forms and stories. It is necessary to interrupt the present decorated representations of the park decoration. It is necessary to persist in seeking original solutions that would complement the contents of the park, because the parks are the most frequently visited places for rest and recreation. Based on these facts we should influence the aesthetic education of people.

The presence of artistic

места за одмор и рекреација. Врз основа на овие факти треба да влијаеме на естетското воспитување на луѓето.

Присуството на ликовната изразеност во создавањето на композицијата на паркот од ликовен аспект и преточен во реална слика, со целосна примена на елементите и принципите во композиција и нивно појаснување и спојување на различни начини се добива издрзана композиција.

Паркот претставува сложена композиција, која вклучува создавање на дела . односот и врските меѓу главните и второстепените делови и нивните компоненти – рељеф,вегетација,вода,архитектура,скулп тура ,образувајќи една целина. Главната сцена во меморијалните паркови е ликовниот израз на меморијалната зона која концентрично треба да се појавува во целината на меморијалниот парк.

expression in the creation of the composition of the park from the artistic aspect and translated into a realistic image, with the full application of the elements and principles in the composition and their clarification and merging in different ways, results in a dense composition.

The park is a complex composition, which involves the creation of works. the relationship and the connections between the main and secondary components and their components - relief, vegetation, water, architecture, sculpture, education of a whole. The main scene in the memorial parks is the artistic expression of the memorial zone that should concentrically appear in the whole of the memorial park.

7. Литература

7. References

1. Despot, K., V. Sandeva. (2014). Art decorative appearance of children park. Applied Researches in Technics, Technologies and Education, 2 (4). pp. 393-400. ISSN 1314-8796
2. Sandeva, V., K.Despot. (2015). Impact of water in designing landscape. Journal of the Faculty of Technics and Technologies, Trakia University, 3 (3). pp. 275-281. ISSN 1314-8788 (print), 1314-8796 (online)
3. Дамянов, Б.И. (1999). Методика на обучението по композиция. Пловдив, Издателство “Златю Бояджиев”.
4. Петров, Г. (2002). Дизайн пространствено оформление. София, изд. Болид, ISBN 954-612-014-6 [9].
5. Желева-Мартинс, Д., С. Б. Ташева. (2014). Теория на композицията. София.
6. Араухо, И. (1982). Архитектурная композиция. Пер. с испанского, Москва, Высшая школа.
7. Композиция современной архитектуры. Ред.Л.И.Кириллова, Москва, 1973.
8. Объемно-пространственная композиция в архитектуре. Под

общ.ред.А.В.Степанова и М.А.Туркуса, Москва, Стройиздат, 1975.

Contacts:

***Prof. Katerina Despot,* PhD** - e-mail: katerina.despot@ugd.edu.mk
***Prof. Vaska Sandeva,* PhD** - e-mail: vaska.sandeva@ugd.edu.mk
m-r. Gordana Hadzi-Nikolova Malashev - hadzinikolva@yahoo.com

Goce Delchev University - Stip,
Department of Architecture and Design, Macedonia